

nient a aliar-se amb els antics i nous rapinyaires del sòl i les altures de la ciutat.

En el curs d'aquells anys, i fins ara, l'Eduard —indomesticable a la filera de «yuppies» i «gente guapa» en què s'havia convertit bona part del socialisme amb «mando en plaza»— anava destil·lant el seu documentat empenyament amb articles a la premsa diària, cadascun dels quals devia ennuegar els plàcids esmorzars dels jerarques de la Casa Gran. A diferència de 1974, en què va veure's obligat a «visitar» la Jefatura Superior de Policia per criticar, en una conferència als Lluïsos de Gràcia, el decret que creava la Corporación Metropolitana de Barcelona (CMB), més tard, en la nova època, la «democràtica», la solució final per als replicaires era el silenci exterminador.

Pallach, perdona

Per això em devia fer amic seu: per solidaritat en la comuna posició i oposició política. Jo també venia de la tropa que encapçalava en Reventós, seguit de la guàrdia pretoriana que, una desena d'anys enrere, somiaven convertir el Montseny en la Sierra Maestra de Catalunya. Més modest i més estratègic, Josep Pallach

Barcelona, a una efectiva gestió del drama ambiental, ecològic i territorial en què s'anava convertint el nostre país. I per aquest cantó el vaig retrobar, quan ja feia algun temps que, amb els meus col·legues del Col·lectiu de Periodistes (Vilanova, Reixach, Català, etc.), també trèiem el fetge per la boca, tractant d'aturar els atiadors del foc capitalista, aquesta «sociovergència» que, al poder o a l'oposició, no cessava de fustigar matxucant raconades naturals, obrint carreteres a desdir, esventrant muntanyes o donant llicències a cantonades.

Defensa jurídica del territori

En aquella època, amb l'Eduard, vaig tenir-hi innumbrables converses, tot passejant, de cara a fer feina, per les planes bladeres de Calaf, a la Segarra, on estaven previstes mines de carbó a cel obert i prospeccions d'urani per a les nuclears; per la forquilla muntanyosa del Pedraforca, on —en companyia de l'ànima d'aquell combat, el naturalista Jordi-Pau Caballero— vam afrontar la continuïtat dels permisos de noves extraccions mineres també a cel obert; per la Muntanya d'Ametistes (el Montseny) on, amb Martí

tor Ramon Margalef, Francesc Gurri i Serra, Lluís Paluzie, Joaquim Maluquer, Martí Boada i Salvador Filella, el nostre Eduard assessora jurídicament, també amb la mateixa gratuïtat militant, el prestigiós GOB (Grup d'Ornitologia Balear) que, com és ben sabut, no s'ha dedicat només a defensar ocells. Els casos del sobredimensionament urbanístic a Lluç Alcari (Deià) i a Calvià, entre tants, mostren plenament la voluntat de preservació general d'aquest GOB i les batalles jurídiques guanyades cap a aquesta finalitat.

Dels deltes del Llobregat i de l'Ebre fins al Pirineu, es pot dir que Eduard Moreno ha estat en la salsa de la majoria de papers jurídics destinats a la defensa pública del «dret a la natura» i del «dret a la ciutat», conceptes que ha anat difonent en els seus múltiples canals comunicatius.

Barcelona, cap on vas?

I així, rient per no plorar, vam arribar a l'any de gràcia de 1991 —amb la capital posant-se «guapa» per a ser investida (i embestida) com a seu de les Olimpíades de 1992—, i un dia d'aquell abril de 1991 vaig ser avisat perquè em presentés de seguida al despatx del

senyor Moreno, en ple Passeig de Gràcia.

Es tractava d'enregistrar, per passar després a llibre, una nova conversa sobre el present i futur de Barcelona, i en aquesta ocasió el seu interlocutor seria Vázquez Montalbán, a diferència del de 1974, Francesc Martí Jusmet, que va accedir després a president de la Diputació, caracteritzant des d'aleshores el seu «carrerisme» polític, una activitat que, pel que sembla, l'ha portat molt lluny, tant que se li ha perdut la pista.

Vaig ser encarregat, doncs, de fer la transcripció al paper d'aquelles converses Moreno-Montalbán, un autèntic festival dialèctic que m'omplí de goig i d'orgull. Recordo encara aquelles hores, on els dos tertulians van oferir-me en primícia el millor del seu repertori oral, ideològic i documental, amb una elegància retòrica no exempta de justificats exabruptes contra el que anomenaven la «màfia» política i immobiliària, i així van anar apareixent els drames de l'urbanisme casernari del franquisme i els més refinats, per «moderns», gegantins i agressius, amb què ens obsequiava la democràcia municipal del socialisme en curs, «modernitzadora» de l'espai urbà amb el seu «urbanisme

concertat» (Ajuntament-promotors) que, en realitat, es transformava en un desconcert urbanístic.

De Can Serra a Can Golferichs, del Camp de l'Espanyol al projecte Barça-2000, del Pla de la Ribera (Narcís Serra-Miquel Roca) a la Vila Olímpica o dels afers de FEC-SA a l'Illa d'Or, tota la ciutat va sortir empaquetada en aquesta cel·lofana de les bones maneres de la post-modernitat, però corcada per dins. L'Eduard i en Manolo, el primer més expansiu, l'altre més reservat, però tots dos tirant-les com l'ase els pets, no podien evitar l'exasperació parlant de la seva estimada Barcelona, aquella que, com contava Maragall (Joan), era «malgrat tos pecats, tan nostra».

El corneta del tinent Modesto

En aquest país han succeït coses com aquesta, és clar que sí. Per alguna cosa, aquí, la pràctica del surrealisme és un fet tan real. Com aquella vegada, fa uns vint anys, que a Corbera d'Ebre, poble de la Terra Alta salvatgement bombardejat el 1938, un d'aquells supervivents de la Batalla de l'Ebre preguntà a Eduard Moreno en quina Divisió havia estat i ell, tan panxo, entre els

Tractàvem d'aturar els atiadors del foc capitalista, aquesta «sociovergència» que, al poder o a l'oposició, no cessava de fustigar matxucant raconades naturals, obrint carreteres a desdir, esventrant muntanyes...

Dels deltes del Llobregat i de l'Ebre fins al Pirineu, es pot dir que Eduard Moreno ha estat en la salsa de la majoria de papers jurídics destinats a la defensa pública del «dret a la natura»

—que per desgràcia de tots va morir massa aviat, el gener de 1977— havia conegut millor, per haver-lo viscut, el funcionament del capitalisme internacional i no es deixava enlluernar per l'excursionisme burgès de la guerrilla urbana, amb un poble absent en tot el procés polític. Per això, al cap dels anys, el 2002, en un volum col·lectiu d'homenatge al gran dirigent polític desaparegut, Eduard Moreno hi col·laborà amb unes pàgines plenes de sinceritat, tan breus com contundents, que titulava «Josep Pallach, perdona» en relació a «les crítiques que et vaig fer, junt amb altres membres del PSC, i que a hores d'ara i de fa anys resulten injustes i vergonyants, davant de l'abandó dels principis doctrinals i polítics del PSC i del PSOE, amb la consabuda caiguda en picat en braços del neoliberalisme».

Viure per veure. El moderat acusat de «bomber del capitalisme» era superat pel mateix acusador, convertit en atiador del foc capitalista. Davant d'aquest panorama, que ja era clar a principis dels anys vuitanta, Eduard Moreno —sense deixar de polemitzar amb l'urbanisme socialista municipal— va lliurar-se, de 1981 a 1983, com a coordinador de l'Àrea d'Agricultura i Parcs Naturals de la Diputació de

Boada i la gent de DEPANA (Lliga per la Defensa del Patrimoni Natural), l'Eduard va pledejar contra FECSA per l'estesa de línies elèctriques; pel bosc de les Heures, a Collserola, convertit en un nou Parc d'onze hectàrees, el març de 1982, amb motiu de l'Onzena Diada Mundial del Bosc, organitzada pel Servei de la Diputació que coordinava Moreno i, en fi, trescant pels marges fluvials del riu Montsant, al Priorat, amb alguna llúdriga encara supervivent, a les envistes de l'humil romànic de Fraguerau, i assistint al Castell de Montesquiú (Osona) a una de les moltes i inevitables Jornades en defensa del patrimoni natural, allà on l'Eduard, a través de DEPANA —que aquest any commemora els seus trenta d'ardu combat per la nostra terra—, començava a connectar amb aquell jovent que estudiava dret (Lluís Toldrà, Joan Maluquer, etc.) i que, d'uns anys ençà, continua la tasca d'aquell que els ensenyà «gratis et amore»: portar als tribunals, del jutjat més ordinari al Tribunal Superior, tota la colla de malaurats que, sòlidament estructurats, desestructuren la nostra vida col·lectiva i els ecosistemes que l'acompanyen.

Membre del Consell Assessor de DEPANA, al costat d'altres combatius homes de ciència, com el doc-

MANUEL VÁZQUEZ MONTALBAN I EDUARD MORENO.

cants de La Internacional i Els Segadors, li deia: «A la vint-i-vuit d'en Lister i era corneta del Modesto». I van començar a engrescar-se: que si la Cota 408, allà a Pàndols, impàvida amb tot el drama davant nostre, potser sobrevolada per algun aufrany; que si la Brigada Mixta i el tinent coronel Tagüeña, batalles i bombardeigs, pobles i cims de muntanyes, fets i dades dels que Eduard anava donant compte al seu interlocutor. Mantenia, doncs, perfectament la conversa: de tant que ho havia estudiat, semblava haver-ho viscut.

I és que aquest home —«he cavat molta vinya i m'estimo els boscos»— viu el que estudia, estudia el que viu i es passeja pels altiplans i els conreus de blat ondulant —com els de Folquer, a la Noguera— com un encantat de la natura, com ho feia el seu gran amic, el pintor Joan Hernández Pijuan, que jeu allí per sempre, i com ho continua fent la família Maluquer que ha deixat: Elvira, el seu germà Joaquim —gran ornitòleg, memorialista d'aquests paisatges— i el fill d'aquest, Joan, naturalista combatiu, adobat jurídicament, com altres, pel saber en lleis i l'amor a tot el vivent que continua expressant amb força aquest granadí que honora Catalunya, el socialisme i la democràcia.